

EVROPSKÁ UNIE
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
Evropa investuje do venkovských oblastí
Program rozvoje venkova

STRATEGICKÝ PLÁN SZP

MINISTERSTVO ZEMĚLSTVÍ

**Agroenvironmentálně-klimatická opatření
Strategický plán SZP na období 2023-2027**

Zatravňování orné půdy

Informační materiál pro zemědělce

1 Úvod

Cílem brožury je vysvětlit zemědělcům, jaké existují možnosti v oblasti životního prostředí, klimatu a dalších sférách v rámci intervencí rozvoje venkova ve druhém pilíři Společné zemědělské politiky (dále „SZP“). Cílem je zároveň objasnit, jaká jsou pravidla těchto intervencí. Konkrétně je tato brožura zaměřena na intervence (též pod názvem opatření či podopatření) označované jako agroenvironmentálně-klimatická opatření (dále jen „AEKO“). Jedná se o jedno ze stěžejních plošných opatření ve Strategickém plánu pro Společnou zemědělskou politiku České republiky na programové období 2023–2027. AEKO je poměrně rozsáhlý komplex různě zaměřených intervencí, jejichž podmínky jsou navrženy tak, aby motivovaly zemědělce k ochraně a zlepšení životního prostředí při hospodaření na zemědělské půdě. V AEKO se zemědělcům poskytují dotace (plošné environmentální platby) výměnou za službu společnosti (tzv. veřejné statky), tedy právě za ochranu a zlepšení složek životního prostředí a přírodních zdrojů. Problematika zachování biodiverzity, zabránění degradace půd, ochrana vodních zdrojů, opatření zmírňující změnu klimatu a další jsou oblasti, které nelze řešit bez podpory z veřejných zdrojů. Podmínky AEKO reagují zejména na úbytek druhové početnosti rostlin i živočichů a špatný stav půd (vodní a větrná eroze, acidifikace, dehumifikace a utužení). Podpora v rámci plošných intervencí venkova přispívá k řešení těchto problémů z oblasti životního prostředí a stimuluje zemědělce k přechodu na environmentálně šetrnější způsoby hospodaření (integrovaná produkce). Zároveň jsou poskytovány platby pouze za provádění podmínek AEKO, které

jsou nadstavbou běžné zemědělské praxe. Svým nastavením intervence AEKO chrání a zlepšují všechny složky životního prostředí, krajinu a její vlastnosti, přírodní zdroje, půdu a biologickou rozmanitost.

Veškerá podopatření AEKO jsou nastavena na období plnění víceletých podmínek v délce trvání pěti let, tedy žadatelé musí v celém období pěti let plnit podmínky dané zvoleným podopatřením. Toto zaručuje, že požadovaný dopad na životní prostředí a jeho složky bude skutečně významný. Kontrakt mezi zemědělcem a státem je tedy uzavírán na pět let, ve kterých zemědělec, jako jedna strana kontraktu, plní stanovené podmínky, za které mu náleží podpora od státu, druhé strany kontraktu. Tato podpora mu kompenzuje ztrátu příjmu, dodatečné náklady a transakční náklady, které vznikají právě z důvodu plnění stanovených podmínek daným podopatřením či titulem. Podpora v AEKO je spolufinancována Evropskou unií z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a Ministerstvem zemědělství ze státního rozpočtu. Tato podpora má charakter platby na plochu, je tedy vyplácena na dané hektary způsobilé zemědělské půdy zařazené v konkrétním podopatření/titulu.

1.1 Historie AEKO

Podpora AEKO (dříve označovaná jen zkratkou AEO – agroenvironmentální opatření) byla v ČR zavedena v roce 2004. Od tohoto roku byla součástí **Horizontálního programu rozvoje venkova**, který probíhal mezi lety 2004–2006 se závazky dobíhajícími až do roku 2010. Poté byla tato opatření (na podporu způsobů využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou

a zlepšením životního prostředí a krajiny, podporu zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržby krajiny) součástí **Programu rozvoje venkova** (dále jen „PRV“), a to jednak v programovém období 2007–2013 a následně mezi lety 2014–2020, respektive až do roku 2022. Rokem 2021 totiž započalo tzv. „přechodné období“ do spuštění nového programového období. Navíc od roku 2020 již nebylo možné uzavírat pětileté závazky v AEKO, ale pouze zkrácené závazky na¹, respektive na 2 roky v tzv. navazujících agroenvironmentálně-klimatických opatřeních, známých také pod zkratkou NAEKO. Jedinou výjimku tvořila podopatření Zatravňování orné půdy a Zatravňování drah soustředěného odtoku, do kterých mohli zemědělci vstupovat ještě v roce 2020 a uzavírat nové pětileté závazky. Všechny zkrácené závazky již byly ukončeny, i přesto je však možné, že u některých zemědělců dojde k souběhu starých dobíhajících závazků a nového období plnění víceletých podmínek. Tento souběh je u jednoho žadatele možný, nikoli však na jednom dílu půdního bloku (dále „DPB“).

1.2 AEKO v současném období 2023–2027

Agroenvironmentálně-klimatická opatření jsou v rámci programového období mezi

lety 2023–2027 součástí **Strategického plánu Společné zemědělské politiky Evropské unie v České republice**. AEKO zahrnují celkem deset podopatření² a některá se dále člení na tituly. Celkově je tedy nabízeno 35 titulů, do kterých mohou zemědělci se svou zemědělskou půdou vstupovat (viz schéma na Obr. 1). Podrobné podmínky AEKO pro současné programové období vychází z nařízení vlády č. 80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření.

Z analýzy provedené pro účely strategického plánování a zavádění opatření Strategického plánu SZP v České republice vyplývá, že AEKO přispívá ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně. Mimo jiné podporuje snižování emisí skleníkových plynů a ukládání uhlíku včetně udržitelného rozvoje a účinného

¹ Dle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2220, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z EZFRV a z EZZF v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 1306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022.

² Od roku 2024 bude zavedeno nové podopatření Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě a nabídka se tak rozšíří o další 4 tituly dle oblasti působnosti (VN Římov, VN Švihov, VN Vrchlice a VN Opatovice). Celkový součet tedy bude roven 11 podopatřením a 39 titulům.

hospodaření s přírodními zdroji, jako je voda, půda a ovzduší. Dále prostřednictvím tohoto opatření dochází k zastavení a zvrácení úbytku biologické rozmanitosti, posilování ekosystémových služeb a zachování stanovišť a krajiny včetně lepší reakce zemědělství na společenskou poptávku, týkající se potravin a zdraví, včetně vysoce kvalitních, bezpečných a výživných potravin vyprodukovaných udržitelným způsobem.

Jednotlivá podopatření jsou v období 2023–2027 zaměřena na různé zemědělské kultury a způsoby hospodaření. V rozlišení na jednotlivé typy zemědělské kultury se jedná o:

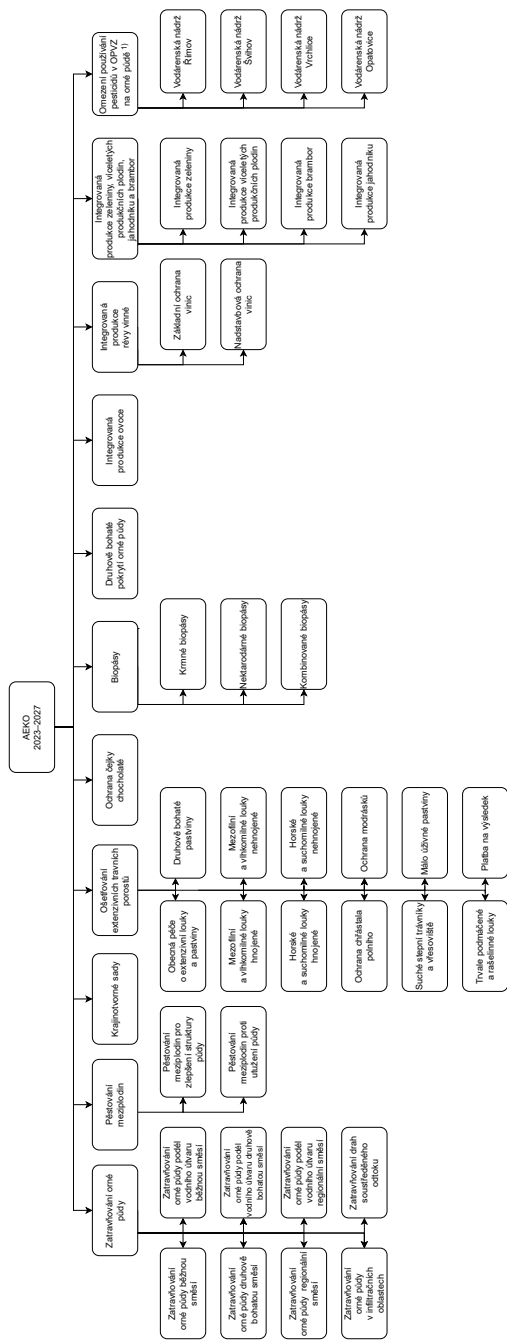
- na standardní orné půdě
 - zatravňování orné půdy,
 - pěstování meziplodin,
 - biopásy,
 - ochrana čejky chocholaté,
 - druhově bohaté pokrytí orné půdy,
 - integrovaná produkce zeleniny, víceletých produkčních plodin, jahodníku a brambor,
 - omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě (od roku 2024),
- na ploše s víceletými produkčními plodinami
 - integrovaná produkce zeleniny, víceletých produkčních plodin, jahodníku a brambor,
- na trvalých travních porostech
 - ošetřování extenzivních travních porostů,
- na trvalých kulturách
 - krajinnotvorné sady,
 - integrovaná produkce ovoce a
 - integrovaná produkce révy vinné.

Obecně by se dalo říci, že každé podopatření splňuje alespoň jeden z cílů, a to snižování environmentálních rizik spojených

s moderním zemědělstvím na straně jedné a zachování přírody a obdělávané krajiny na straně druhé. Zastoupení těchto cílů v jednotlivých podopatřeních závisí na oblasti, kam jsou tato podopatření směřována. Například v oblasti s intenzivní zemědělskou výrobou se podopatření často zaměřují na snižování environmentálních rizik (např. integrovaná produkce se zaměřuje na omezení vstupů a využití postupů a technologií šetrných k životnímu prostředí), ale mohou být také určena k ochraně přírody (např. založení biopásu podporuje biodiverzitu, titul Trvale podmáčené a rašelinné louky zase zajišťuje, že bude tato cenná lokalita šetrně obhospodařována apod.).

V porovnání s předchozím obdobím PRV z let 2014 až 2022 (včetně přechodného období) došlo k několika změnám. Stávající podopatření zůstala zachována, ale přibyla nová, a to podopatření Pěstování meziplodin (v rozčlenění na dva tituly) a Druhově bohaté pokrytí orné půdy. Současně došlo k přesunu podopatření Krajinnotvorné sady z opatření Ekologické zemědělství (dále „EZ“) právě do AEKO, nově je tedy umožněn vstup konvenčním zemědělcům. Také byla rozšířena nabídka jednotlivých titulů ve stávajících podopatřeních, a to konkrétně v podopatření Zatravňování orné půdy, kde byl nově zaveden titul Zatravňování orné půdy v infiltračních oblastech, dále v podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů přibyl titul Málo úživné pastviny a Platba na výsledek, v rámci podopatření Biopásy byl nově zaveden titul Kombinované biopásy a podopatření Integrovaná produkce nově zahrnuje tituly integrovaná produkce brambor a integrovaná produkce víceletých produkčních plodin. V rámci podopatření Integrovaná produkce révy vinné je zavedena tzv. doplňková platba.

Přehled podopatření a titulů AEKO v období 2023–2027

Obr. 1. Schéma podopatření a titulů AEKO v období 2023–2027

1) Podopatření zavedeno od roku 2024.

2 Základní principy AEKO

Jak bylo již v úvodu zmíněno, opatření AEKO je dlouhodobějšího charakteru z důvodu lepšího dosažení pozitivních dopadů na životní prostředí. Opatření je podmíněno **plněním víceletých podmínek po dobu pěti let**. Žadatelem o dotaci AEKO může být fyzická nebo právnická osoba, která obhospodařuje zemědělskou půdu zaevidovanou v LPIS³ a zároveň plní podmínky pro poskytnutí dotace daného podopatření a titulu, do kterého vstupuje. Společná pro všechny žadatele je nutnost splňovat národní podmínky systému podmíněnosti. Jak název napovídá, jedná se o pravidla, která jsou základní podmínkou pro získání dotace. Zemědělci a jiní žadatelé dodržují základní podmínky v oblasti životního prostředí, změny klimatu, veřejného zdraví, zdraví rostlin a dobrých životních podmínek zvířat. Zároveň jsou žadatelé povinni dodržovat minimální požadavky, které se týkají používání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin.

Do podopatření AEKO lze vstoupit buď se všemi díly půdních bloků dané zemědělské kultury, anebo jen s vybranými díly půdních bloků. Sazba dotace je stanovena v eurech, ale vyplácí se vždy v korunách podle směnného kurzu, který je uveřejněn v posledním Úředním věstníku Evropské unie ke dni 31. prosince kalendářního roku předcházejícímu roku, za který se dotace poskytuje. Dotace je poskytována

³ Registr půdy LPIS (z angl. Land Parcel Identification System) je jedním ze základních prvků tzv. Integrovaného administrativního kontrolního systému (IACS) a legislativně je ukotven v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1306/2013 a v rámci ČR je veden na základě zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

na hektar způsobilé zemědělské půdy zařazené v daném podopatření a titulu. Podstatné pro vstup do AEKO je užívat daný DPB a mít jej na sebe v LPIS evidovaný minimálně do ukončení období plnění víceletých podmínek (tedy alespoň pět let od doby podání žádosti o zařazení). Žadatel má sice možnost zařazenou výměru v podopatření AEKO v průběhu plnění víceletých podmínek navýšit či snížit, ale tato možnost je limitovaná.

V případě, že žadatel musí v průběhu plnění víceletých podmínek díl půdního bloku někomu vydat (tj. ztratil užívání části nebo celého DPB v LPIS), dojde k porušení základních podmínek. V takovém případě však lze uplatnit tzv. pardonovaný důvod na **snížení výměry** a oznámit tuto skutečnost na Státní zemědělský intervenční fond (dále „SZIF“) v žádosti o změnu zařazení nejpozději do 15. května příslušného kalendářního roku, a to společně s podáním jednotné žádosti⁴. Snížit výměru však lze maximálně do výše 25 % původně zařazené (tj. výměry zařazené v prvním roce) celkové výměry. Toto již nelze provést v pátém roce období. Existují také další pardonované důvody na snížení výměry, a to zásah vyšší moci, restituce, provedení pozemkové

⁴ Pokud dojde ke snížení výměry v době od podání žádosti do 31. prosince u podopatření Zatravňování orné půdy, Ošetřování extenzivních travních porostů, Krajinnotvorné sady, Ochrana čejky chocholáté, Druhově bohaté pokrytí orné půdy a Integrovaná produkce, je nutné tuto skutečnost oznámit na SZIF nejpozději do 10. ledna následujícího kalendářního roku. U podopatření Pěstování meziplodin a Biopásy, u kterých došlo ke snížení výměry od podání žádosti do 31. března, musí být tato změna oznámena na SZIF do 30. dubna.

úpravy, vykloučení ovocného sadu nebo viniče či jiné mimořádné okolnosti. Pokud sníží dojde ke snížení výměry bez využití pardonovaného důvodu, případně dojde k překročení limitu 25 %, jedná se o porušení podmínky a následuje řízení o navrácení vyplacené dotace. Vrácení dotace se týká pouze podpory poskytnuté na dotčenou výměru zemědělské půdy, tedy tu, o kterou byla snížena. Vratka dotace se týká všech let, ve kterých byla výměra zařazena.

Obdobná pravidla platí také v opačném případě, tedy u **navyšování zařazené výměry**. Také toto je možné z pardonovaných důvodů učinit, v tomto případě však maximálně do výše 35 % zařazené výměry v prvním roce období plnění víceletých podmínek (s výjimkou podopatření Zatravňování orné půdy, kdy se zvýšení výměry provádí výhradně podáním nové žádosti o zařazení na tyto pozemky). Toto již nelze provést v pátém roce období. Také při navyšování výměry je nutné tuto skutečnost oznámit na SZIF, a to prostřednictvím žádosti o změnu zařazení nejpozději do 15. května. Pokud se stanovený limit překročí, tj. navýšení přesáhne 35 % celkové výměry, je taková změna podmíněna žádostí o zařazení do nového období plnění víceletých podmínek.

Uvedené změny výměry (snížení/zvýšení výměry u již zařazených dílů půdních bloků nebo zařazení nového dílu půdního bloku) oznamuje žadatel prostřednictvím **změnové žádosti o zařazení** (zvýšením či snížením) na SZIF. Tato žádost upravuje pouze parametry zařazení. Žadatel musí mít na paměti, že změnová žádost o zařazení sama o sobě neupravuje dotační žádost. Pokud tedy dojde ke změně zařazení v průběhu roku (od data podání žádosti o dotaci do 31. prosince), pak to má většinou vliv

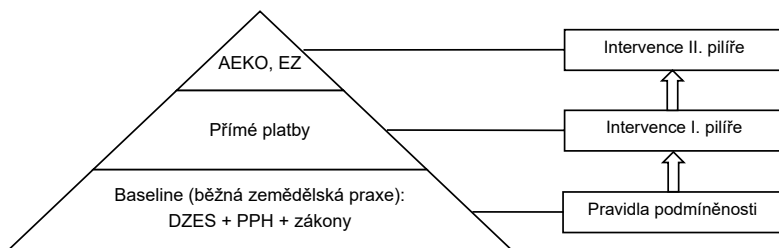
i na žádost o poskytnutí dotace, kterou je potřeba také upravit.

Při navýšení zařazené výměry v pátém roce období plnění víceletých podmínek, kdy bude uzavírán nový pětiletý závazek, bude možné vymezit na DPB nový titul ve vrstvě ENVIRO⁵ v LPIS.

Dotace v podopatřeních AEKO kompenzuje ušlé příjmy a dodatečné náklady, které vznikají při plnění podmínek na dodržení příslušného způsobu hospodaření. Současně se jedná o způsoby hospodaření, které jsou nadstavbou běžné zemědělské praxe. Tuto definují základní předpisy jak na národní, tak na evropské úrovni⁶. Jak již bylo uvedeno, jedná se v první řadě o pravidla podmíněnosti, což jsou povinné požadavky na hospodaření (dále jen „PPH“), standardy dobrého zemědělského

⁵ Tato vrstva byla vytvořena jako podklad pro vymezení titulů v podopatření Ošetřování travních porostů již v programovém období PRV 2007–2013 a je pravidelně aktualizována, aby vymezení odpovídalo stavu porostu i územním změnám pozemků.

⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2115, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116, Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/1172.

Obr. 2 Schéma návaznosti politických nástrojů ve způsobech zemědělského hospodaření

a environmentálního stavu půdy (dále jen „DZES“)⁷ a minimální požadavky, které se týkají používání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin (podrobněji v kapitole 3). Aby mohla být vyplacena dotace AEKO v plné výši, musí být znění podmínek, které žadatelé musí plnit, současně i nad rámec požadavků, které vyplývají z pravidel pro poskytnutí přímých plateb. V případech,

⁷ Seznam standardů: 1. Zachování trvalých travních porostů na základě poměru trvalých travních porostů k zemědělské ploše; 2. Ochrana mokřadů a rašeliníšť; 3. Zákaz vypalování strnišť na orné půdě vyjma případů odvodněných zdravím rostlin; 4. Zřízení ochranných pásů podél vodních toků; 5. Obhospodařování půdy způsobem, který snižuje riziko degradace půdy a eroze, včetně zohlednění sklonu svahu; 6. Minimální půdní pokryv půdy pro zamezení vzniku holé půdy v nejcitlivějších obdobích; 7. Střídání plodin na orné půdě, s výjimkou plodin pěstovaných ve vodě (7 A. Střídání plodin na orné půdě, 7 B. Omezení plochy jedné plodiny); 8. Minimální podíl výměry zemědělské plochy vyhrazený pro neproduktivní plochy, Zachování krajinných prvků, Zákaz ořezu keřů a stromů v období hnízdění a odchovu mláďat a jako možnost opatření proti invazním druhům rostlin (8 A. Minimální podíl výměry zemědělské plochy vyhrazený pro neproduktivní plochy, 8 B. Zachování krajinných prvků, 8 C. Zákaz ořezu keřů a stromů v období hnízdění a odchovu mláďat); 9. Zákaz přeměny nebo orby trvalých travních porostů označených jako environmentálně citlivé oblasti s trvalými travními porosty v lokalitách sítě Natura 2000.

kdy se tedy některé podmínky setkávají, dochází u některých podopatření ke snížení dotace. Ke snížení výše podpory může docházet také v případě kombinovatelnosti různých dotačních zdrojů, například při souběhu AEKO a ekologického zemědělství. Snížení dotace vychází ze základního principu, který podporuje pravidla pro veřejné výdaje v EU. Tímto principem je ošetřeno, že žádné náklady na stejnou činnost nejsou financovány z veřejných zdrojů dvakrát. Toto pravidlo se označuje jako **pravidlo dvojího financování**. Ministerstvo zemědělství v rámci schvalování podpory AEKO pro programové období 2023–2027 identifikovalo několik rizik dvojího financování, u kterých došlo ke stanovení odpocčtů.

Princip návaznosti jednotlivých politických nástrojů znázorňuje schéma na Obr. 2. Daný nástroj musí jít ve znění podmínek vždy nad úroveň, která je pod ním. V případě, že tomu tak není, je uplatněn odpočet dotace. Základní úroveň je u zemědělců požadována bez nároku na úplatu, ale tyto základní podmínky hospodaření je nutné dodržovat, aby mohli zemědělci dostávat dotaci za splnění některé z vyšších úrovní. Přímé platby a následně intervence AEKO či EZ jsou tedy nadstavbou základní úrovně a za dodržování jejich podmínek jsou žadatelům o dotaci kompenzovány do datečné náklady či ušlé příjmy.

2.1 Přehled sazeb dotací v podopatřeních AEKO v období 2023–2027

Pro základní orientaci jsou v tabulce uvedeny sazby jednotlivých podopatření a titulů platné pro rok 2023.

Tab. 1 Sazby pro AEKO v podopatřeních nebo v jednotlivých titulech v roce 2023

Podopatření	Titul	Výše podpory ¹⁾ (EUR/ha)	
Zatравňování orné půdy	Zatравňování orné půdy běžnou směsí	312	
	Zatравňování orné půdy druhově bohatou směsí	348	
	Zatравňování orné půdy regionální směsí	1. rok	1 114
		2.–5. rok	237
	Zatравňování orné půdy podél vodního útvaru běžnou směsí	337	
	Zatравňování orné půdy podél vodního útvaru druhově bohatou směsí	390	
	Zatравňování orné půdy podél vodního útvary regionální směsí	1. rok	1 136
		2.–5. rok	259
	Zatравňování orné půdy v infiltračních oblastech	312	
Zatравňování drah soustředěného odtoku	482		
Ošetřování extenzivních travních porostů	Obecná péče o extenzivní louky a pastviny	91	
	Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené	166	
	Mezofilní a vlhkomilné louky nehnojené	185	
	Horské a suchomilné louky hnojené	170	
	Horské a suchomilné louky nehnojené	171	
	Trvale podmáčené a rašelinné louky	691	
	Ochrana modrásků	174	
	Ochrana chřástala polního	199	
	Suché stepní trávníky a vřesoviště	352	
	Málo úživné pastviny	352	
	Druhově bohaté pastviny	211	
	Platba na výsledek	148	
Pěstování meziplodin	Pěstování meziplodin pro zlepšení struktury půdy	154	
	Pěstování meziplodin proti utužení půdy	152	
Krajinotvorné sady		116	
Biopásy	Krmné biopásy	676	
	Nektarodárné biopásy	597	
	Kombinované biopásy	639	

Podopatření	Titul	Výše podpory ⁴⁾ (EUR/ha)
Ochrana čejky chokolaté		630
Druhově bohaté pokrytí orné půdy		417
Integrovaná produkce ovoce		460
Integrovaná produkce révy vinné	Základní ochrana vinic	334
	Nadstavbová ochrana vinic	672
Integrovaná produkce zeleniny, víceletých produkčních plodin, jahodníku a brambor	Integrovaná produkce zeleniny	462
	Integrovaná produkce víceletých produkčních plodin	462
	Integrovaná produkce jahodníku	462
	Integrovaná produkce brambor	462

⁴⁾ Výše dotace platné v roce 2023. V dalších letech může dojít ke změnám prostřednictvím modifikace Strategického plánu SZP.

Sazba pro podopatření Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě bude od roku 2024 stanovena ve výši 151 EUR/ha pro všechny tituly.

Sazba je vyplácena vždy v korunách, přičemž přepočítání z eur se provádí podle směnného kurzu uveřejněného v posledním Úředním věstníku EU vydaném v kalendářním roce, který předchází roku, za který se dotace poskytuje.

Celková výše dotace se vypočítá jako součin sazby dle Tab. 1 pro daný titul a výměry, na kterou je dotace v rámci příslušného podopatření a titulu poskytována.

Dotace se neposkytne na díl půdního bloku, který se nachází na území hlavního města Prahy.

2.2 Odpočty sazeb při souběhu s národní legislativou

Ke snížení dotace v případě souběhu s národní legislativou⁸ dochází na územích, kde je nějakým způsobem omezeno hnojení – týká se zemědělské kultury trvalé travní porosty či travních porostů pěstovaných na orné půdě. Jelikož je v některých podopatřeních AEKO hrazena újma kvůli sníženému výnosu travní hmoty z důvodu omezení/zákazu hnojení, nelze ji logicky v těchto oblastech hradit, neboť hnojení je zde již nějakým způsobem omezeno na základě obecně platného právního předpisu. Nejde zde tedy o újmu vznikající na základě podmínky jdoucí nad rámec běžné praxe a došlo by k porušení pravidla dvojího financování. Jde konkrétně o tyto případy a částky snížení dotace od sazby uvedené v Tab. 1:

- v rámci podopatření **Ošetřování extenzivních travních porostů** (u titulů **Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené, Mezofilní a vlhkomilné louky nehnojené, Horské a suchomilné louky nehnojené, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků, Druhově bohaté pastviny**)⁹ a **Zatravňování orné půdy**: snížení dotace o **95 EUR/ha** na dílech půdních bloků, které se nacházejí na území 1. zóny chráněné krajinné oblasti, popřípadě ve zranitelné oblasti na území vymeze-

ném podle nařízení vlády č. 262/2012 Sb., kde zákon zakazuje používat hnojiva. Uvedenou částku, která vychází z újmy z důvodu sníženého výnosu travní hmoty z důvodu zákazu hnojení, je nutné ze sazby daného podopatření AEKO odečíst,

- v rámci podopatření **Ošetřování extenzivních travních porostů** (u titulů **Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené, Mezofilní a vlhkomilné louky nehnojené, Horské a suchomilné louky nehnojené, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků, Druhově bohaté pastviny**)¹⁰ a **Zatravňování orné půdy**: snížení dotace o **57 EUR/ha** na dílech půdních bloků, které se nacházejí na území národního parku (mimo zastavěná území obce nebo zastavitelnou plochu obce). Na travních porostech je omezeno používání hnojiv pouze na hnojiva organická. Zmíněné tituly AEKO kompenzují újmu za totožnou podmínku, uvedenou částku ze sazby AEKO je proto nutné odečíst,
- v rámci podopatření **Ošetřování extenzivních travních porostů** u titulu **Horské a suchomilné louky hnojené**: snížení dotace o **75 EUR/ha** na dílech půdních bloků, které se nacházejí na území 1. zóny chráněné krajinné oblasti, popřípadě ve zranitelné oblasti na území vymezeném podle nařízení vlády

⁸ Se zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Netýká se titulů Obecná péče o extenzivní louky a pastviny, Horské a suchomilné louky hnojené, Trvale podmáčené a rašelinné louky, Suché stepní trávníky a vřesoviště a Málo úživné pastviny. V těchto titulech není kompenzována újma z důvodu vyloučení hnojení a není nutné proto odpočet aplikovat. V titulech Platba na výsledek a Horské a suchomilné louky hnojené k odpočtu dochází, ale v jiné výši – viz další odrážky v textu.

¹⁰ Netýká se titulů Obecná péče o extenzivní louky a pastviny, Horské a suchomilné louky hnojené, Trvale podmáčené a rašelinné louky, Suché stepní trávníky a vřesoviště a Málo úživné pastviny. V těchto titulech není kompenzována újma z důvodu vyloučení hnojení a není nutné proto odpočet aplikovat. V titulech Platba na výsledek a Horské a suchomilné louky hnojené k odpočtu dochází, ale v jiné výši – viz další odrážky v textu.

č. 262/2012 Sb., kde zákon zakazuje používat hnojiva,

- v rámci podopatření **Ošetřování extenzivních travních porostů** u titulu **Horské a suchomilné louky hnojené**: snížení dotace o **45 EUR/ha** na dílech půdních bloků, které se nacházejí na území národního parku (mimo zastavěná území obce nebo zastavitelnou plochu obce),
- v rámci podopatření **Ošetřování extenzivních travních porostů** u titulu **Platba na výsledek**: snížení dotace o **57 EUR/ha** na dílech půdních bloků, které se nacházejí na území 1. zóny chráněné krajinné oblasti, popřípadě ve zranitelné oblasti na území vymezeném podle nařízení vlády č. 262/2012 Sb., kde zákon zakazuje používat hnojiva,
- v rámci podopatření **Ošetřování extenzivních travních porostů** u titulu **Platba na výsledek**: snížení dotace o **34 EUR/ha** na dílech půdních bloků, které se nacházejí na území národního parku (mimo zastavěná území obce nebo zastavitelnou plochu obce).

V LPIS lze u každého dílu půdního bloku na záložce „Podrobné – AEKO 2023+ Info – Ostatní údaje AEKO“ zjistit, zda se na díl půdního bloku vztahuje výše uvedené snížení dotace.

2.3 Odpočty sazeb při plnění pravidel podmíněnosti

Zemědělci jsou povinni plnit požadavky DZES bez úplaty a v rámci jednotlivých podopatření AEKO je možné kompenzovat pouze náklady nad rámec základních standardů hospodaření. U některých podopatření je toto již ošetřeno v rámci stanovené sazby a nemusí proto docházet ke snížení dotace. V jiných případech, kdy bude

žadatel některé činnosti vykazovat jako plnění systému podmíněnosti a zároveň se jedná o placenou podmínku v rámci podopatření AEKO, bude docházet k odpočtům od sazby uvedené v Tab. 1. Jedná se konkrétně o tyto případy:

- v rámci podopatření **Pěstování meziplodin**: když osetá plocha meziplodinami plní neprodukční plochu podle nařízení vlády upravujícího pravidla podmíněnosti plateb zemědělcům (v roce 2023 činí toto snížení dotace **50 EUR/ha**),
- v rámci podopatření **Biopásy a Ochrana čejky chocholaté**: když osetá plocha biopásu plní neprodukční plochu podle nařízení vlády upravujícího pravidla podmíněnosti plateb zemědělcům (v roce 2023 je stanoveno snížení dotace o **460 EUR/ha**),
- v rámci podopatření **Druhově bohaté pokrytí orné půdy**: když osetá plocha biopásu plní neprodukční plochu podle nařízení vlády upravujícího pravidla podmíněnosti plateb zemědělcům (snížení dotace o **230 EUR/ha** v roce 2023¹¹).

Výjimku tvoří případ, kdy je na ploše vymezen ochranný pás podle nařízení vlády upravujícího pravidla podmíněnosti zemědělcům (NV č. 73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům). V této situaci totiž nebude docházet k odpočtu ze sazby AEKO, ale tato nebude vůbec poskytnuta.

¹¹ Uvedené odpočty z důvodu vyčlenění neprodukční plochy jsou platné v roce 2023. Aktuálně je na úrovni EU v řešení modifikace Strategického plánu SZP a může dojít ke změně ve výši těchto odpočtů.

2.4 Odpočty sazeb při plnění podmínek přímých plateb

V případě, že zemědělec deklaruje danou činnost jako splnění podmínky přímých plateb a zároveň za ni pobírá podporu, nelze tuto činnost kompenzovat také v rámci podopatření AEKO. V takových případech bude proto docházet k odpočtu od sazby uvedené v Tab. 1, a to konkrétně u těchto podopatření:

- v rámci podopatření **Ošetřování extenzivních travních porostů¹²**: v podmínkách podopatření AEKO je stanovena podmínka pro DPB s výměrou nad 10 ha, aby na nich bylo při první seči ponecháno 3–15 % ploch neposečených. Jelikož je obdobná podmínka stanovena také v rámci požadavků přímých plateb (v rámci základní celofaremní ekoplatby na zemědělské kultuře TTP), tedy s výjimkou, že zde je toto požadováno až na DPB s výměrou od 12 ha, dochází na těchto plochách k souběhu totožné podmínky. Z tohoto důvodu dochází při souběhu uvedených podpor k odpočtu platby AEKO, a to ve výši **15 EUR/ha**,
- v rámci podopatření **Pěstování meziplodin**: v podmínkách celofaremní ekoplatby je stanoveno udržitelně hospodařit s organickou hmotou, přičemž jednou z možností je plnění prostřednictvím pěstování meziplodin. Pokud za toto bude poskytnuta dotace a dojde k souběhu s podopatřením AEKO, je nutné odečíst částku **82 EUR/ha**, která vychází

z nákladů na operace spojené s vysetím směsi a její likvidací,

- v rámci podopatření **Biopásy u titulu Krmné biopásy**, v podopatření **Ochrana čejky chocholaté a Druhově bohaté pokrytí orné půdy**: pomocí uvedených podopatření AEKO může zemědělec plnit podmínky diverzifikace plodin na orné půdě v rámci přímých plateb. Pokud mu za toto bude poskytnuta dotace a dojde k souběhu s podopatřením AEKO, je nutné odečíst částku **71 EUR/ha** (výše odpočtu platná v roce 2023), která vychází z nákladů na operace spojené s vysetím směsi a její likvidací,
- v rámci podopatření **Biopásy u titulu Nektarodárné biopásy**: pomocí titulu AEKO Nektarodárné biopásy může zemědělec plnit podmínky diverzifikace plodin na orné půdě v rámci přímých plateb. Pokud mu za toto bude poskytnuta dotace a dojde k souběhu s podopatřením AEKO, je nutné odečíst částku **29 EUR/ha** (výše odpočtu platná v roce 2023), která vychází z nákladů na operace spojené s vysetím směsi a její likvidací, přepočtena na délku období plnění víceletých podmínek, tedy dle podmínek na frekvenci vysetí tohoto typu biopásu,
- v rámci podopatření **Biopásy u titulu Kombinované biopásy**: pomocí titulu AEKO Nektarodárné biopásy může zemědělec plnit podmínky diverzifikace plodin na orné půdě v rámci přímých plateb. Pokud mu za toto bude poskytnuta dotace a dojde k souběhu s podopatřením AEKO, je nutné odečíst částku **43 EUR/ha**, která vychází z nákladů na operace spojené s vysetím směsi a její likvidací, přepočtena na délku období plnění víceletých podmínek, tedy dle podmínek na frekvenci vysetí tohoto typu biopásu

¹² Neuplatní se u titulů Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana modrásků, Ochrana chřástala polního, Suché stepní trávníky a vřesoviště, Málo úživné pastviny a Druhově bohaté pastviny. U těchto titulů není příplatek za ponechání neposečených ploch poskytován a z tohoto důvodu nedochází ani k odpočtu.

- v rámci podopatření **Integrovaná produkce ovoce**: na DPB, na který bude zároveň poskytnuta podpora na ovocný sad v rámci celofaremní ekoplátby a podopatření AEKO, dojde k odpočtu ve výši **18 EUR/ha**. Tato částka vychází z podmínky, že je požadován pokryv každého meziřadí a manipulačního prostoru sadu a jeho údržba mechanicky bez herbicidů jak v rámci přímých plateb, tak v rámci AEKO. Při souběhu podpor je proto nutné uvedenou částku z dotace AEKO odečíst,
- v rámci podopatření **Integrovaná produkce révy vinné**: na DPB, na který bude zároveň poskytnuta podpora na vinice v rámci celofaremní ekoplátby a podopatření AEKO, dojde k odpočtu ve výši **20 EUR/ha**. Tato částka vychází z podmínky, že je požadován pokryv každého druhého meziřadí a manipulačního prostoru a jeho údržba mechanicky bez herbicidů jak v rámci přímých plateb, tak v rámci AEKO. Při souběhu podpor je proto nutné uvedenou částku z dotace AEKO odečíst.

Od roku 2024 bude nově zavedeno podopatření **Omezení používání pesticidů v OPVZ na orné půdě** (čtyři tituly dle oblasti působnosti – VN Římov, VN Švihov, VN Vrchlice a VN Opatovice), a také zde bude reálně hrozit riziko souběhu s podmínkami přímých plateb. I v tomto podopatření bude tedy docházet v případě identifikovaného překryvu k odpočtu sazby (ve výši 11 EUR/ha), aby nebylo porušeno pravidlo dvojího financování.

U některých podopatření je uvedeno, že se jedná o výši odpočtu platnou v roce 2023. V průběhu období plnění víceletých podmínek může totiž dojít k modifikaci Strategického plánu SZP, a tak i ke změně

výše odpočtu. Je proto nutné sledovat aktuální znění nařízení vlády, kde budou aktuální informace uvedeny.

2.5 Odpočty sazeb při souběhu podopatření AEKO s ekologickým zemědělstvím

Jak již bylo řečeno dříve, žádné náklady na stejnou činnost nesmí být financovány z veřejných zdrojů dvakrát. Zásadní je uplatnění tohoto pravidla pro ekologicky hospodařící zemědělce, kterým se krátí některé dotace v podopatření Ošetřování extenzivních travních porostů. Detailně jsou odpočty při souběhu s ekologickým zemědělstvím uvedeny v kapitole věnované právě tomuto podopatření.

V případě podopatření Zatravňování orné půdy se ekologickým zemědělci na zatravňovaný DPB neposkytne dotace v ekologii, souběh tohoto podopatření s opatřením EZ tedy je možný, ale nikoliv souběh dotačních podpor. Totožně je tomu také v případě kombinace podpory opatření Ekologické zemědělství a podopatření Biopásy, Ochrana čejky chocholaté a Druhově bohaté pokrytí orné půdy.

Podopatření Integrovaná produkce není na jednom dílu půdního bloku kombinovatelné s opatřením Ekologické zemědělství. Souběh těchto opatření tedy je umožněn, ale nikoliv na stejné ploše.

Úplně vyloučen je pak souběh podopatření Pěstování meziplodin a Krajnotvorné sady s opatřením Ekologické zemědělství.

Složitým problémem je vzájemná kombinovatelnost různých dotačních zdrojů. Obecně lze říci, že neplatí žádné omezení, které by bránilo kombinaci dotací na dílu

půdního bloku v rámci přímých plateb¹³ a podopatřeními AEKO. Rovněž některé intervence plošného charakteru dle Strategického plánu SZP (Oblasti s přírodními a jinými omezeními, tzv. ANC¹⁴, Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě, opatření Agrolesnictví¹⁵) jsou s AEKO kombinovatelné. Kombinovatelnost AEKO s opatřením Ekologické zemědělství je možná, s výjimkou dílů půdních bloků zařazených v podopatření Integrovaná produkce a v podopatření Pěstování meziplojin. Jak je ale již výše vysvětleno, při kombinaci opatření Ekolo-

gické zemědělství s podopatřením AEKO se některé platby snižují z důvodu zabránění dvojímu financování, případně se podpora EZ při souběhu vůbec neposkytne.

Kombinovatelnost podopatření AEKO na jednom dílu půdního bloku mezi sebou vzájemně je vyloučena povahou jednotlivých podopatření a titulů AEKO. Kombinovatelnost AEKO a dotačních zdrojů poskytovaných Ministerstvem životního prostředí je možná pouze pokud je hrazena jiná činnost, náklad nebo újma.

¹³ Přímé platby zahrnují: základní podporu příjmu pro udržitelnost, platbu pro malé zemědělce, doplňkovou redistributivní podporu příjmu pro udržitelnost, režimy pro klima a životní prostředí, doplňkovou podporu příjmu pro mladé zemědělce a podporu příjmu vázanou na produkci.

¹⁴ Dříve LFA

¹⁵ Dle nařízení vlády č. 140/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření agrolesnictví.

3 Minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin

Minimální požadavky pro používání hnojiv a přípravků na ochranu rostlin jsou další podmínky způsobilosti pro poskytování dotací. Pro zemědělce jsou tedy závazné v případě, že chtějí do některého podopatření AEKO vstoupit. Jak již bylo uvedeno dříve, jedná se o základní pravidla, za která zemědělcům nenáleží dotace, byť znamenají určité omezení hospodaření. Dle schématu (viz Obr. 2) se jedná o základní úroveň, tedy takzvanou běžnou zemědělskou praxi, která je dle své definice základem, od kterého se lze „odrazit“ a způsob hospodaření zlepšovat dle podmínek předpisů vyšší úrovně (zde již za úplatu). Tyto požadavky jsou žadatelé povinni dodržovat na celé výměře zemědělského podniku, a to bez ohledu na to, zda je daný DPB zařazen v AEKO.

Kontroly minimálních požadavků pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin provádí Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský. V porovnání s právní úpravou platnou do roku 2023 jsou nově pravidla o stanovení minimálních požadavků pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin zařazena v nařízení vlády o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům.

Minimální požadavky pro použití hnojiv jsou v souladu s nitrátovou směrnicí¹⁶, jejíž

vybrané požadavky jsou také součástí pravidel podmíněnosti (= Cross Compliance). Podstatné tedy je, že tyto vybrané podmínky platí i pro zemědělské podniky, které se nacházejí i mimo zranitelné oblasti dusičnany. Pravidla podmíněnosti jsou totiž závazná pro všechny zemědělce, kteří požadují platbu v některém podopatření AEKO.

Všichni žadatelé o podporu v rámci AEKO jsou povinni dodržet minimální požadavky pro použití hnojiv¹⁷:

- dodržovat zákaz použití dusíkatých hnojivých látek v období zákazu hnojení,
- dodržovat zákaz pěstování erozně nebezpečných plodin na pozemcích s vysokou sklonitostí (na pozemcích se sklonitostí převyšující 7°, jejichž jakákoliv část se nachází ve vzdálenosti menší než 25 m od útvaru povrchových vod, se nesmí pěstovat kukuřice, brambory, řepa, bob setý, sója, slunečnice nebo čirok),
- dodržovat zákaz používání dusíkatých hnojivých látek (s výjimkou sklíditelných rostlinných zbytků) na zemědělskou půdu zaplavenou, přesycenou vodou, promrzlou nebo pokrytou sněhem,
- dodržovat rovnoměrné pokrytí pozemku při hnojení (nelze používat dusíkaté hnojivé látky, pokud způsob jejich užití nevede k rovnoměrnému pokrytí pozemku),
- dodržovat zákaz použití dusíkatých hnojivých látek na pozemcích s vysokou sklonitostí (na pozemcích s ornou půdou se sklonitostí převyšující 10° nebo s trvalým

¹⁶ Směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním způsobeném dusičnany ze zemědělských zdrojů. V ČR je implementována do tří národních předpisů (zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programem, zákon o hnojivech č. 156/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

¹⁷ Dle nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programem, ve znění pozdějších předpisů.

travním porostem se sklonitostí převyšující 12° se nesmí používat dusíkaté hnojivé látky, s výjimkou tuhých statkových a organických hnojiv, v případě orné půdy bez porostu zapravených do 24 hodin po jejich použití a přívodu dusíku ve výkalech a moči při pastvě hospodářských zvířat na pozemku). Požadavek se nevztahuje na ponechané sklíditelné rostlinné zbytky.

Minimální požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin obsahují obecné zásady na jejich používání, požadavky na způsobilost pro nakládání s nimi, požadavky na jejich skladování a na vedení evidence. Všechny požadavky jsou stanoveny na základě platných národních právních předpisů.

Všichni žadatelé o podporu v rámci AEKO jsou povinni dodržovat minimální požadavky pro použití přípravků na ochranu rostlin¹⁸:

- používat přípravky na ochranu rostlin pro profesionální uživatele získané od registrovaného distributora, nebo u kterých je držitelem povolení,
- zajistit skladování přípravku určeného pro profesionální uživatele, pouze pokud je obdržel od registrovaného distributora, nebo pokud je držitelem povolení.

Kromě uvedených minimálních požadavků musí žadatelé o podopatření AEKO splňovat i následující:

- v případě použití hnojiv vést evidenci hnojení v souladu se zákonem o hnojivech¹⁹

¹⁸ Dle zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹ Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, rostlinných biostimulantech a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, v platném znění.

- (o množství, druhu a době jejich použití podle jednotlivých pozemků, plodin a let),
- v případě použití přípravků na ochranu rostlin vést záznamy o používání těchto přípravků v souladu s předpisem EU²⁰,
- uchovávat tyto evidence pro potřeby kontroly prokazující poskytnutí a užití dotace minimálně po dobu 10 let²¹.

²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1107/2009 ze dne 21. října 2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a o zrušení směrnic Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS, v platném znění.

²¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1107/2009 ze dne 21. října 2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a o zrušení směrnic Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS, v platném znění.

4 Zatravňování orné půdy

4.1 Úvod

Podpora zatravňování orné půdy pokračuje i v novém programovém období od roku 2023. V České republice i nadále trvá nepříznivý poměr orné půdy k trvalým travním porostům²². To s sebou přináší široké spektrum problémů, v poslední době stále častěji diskutovaných, jako je eroze, úbytek vody v krajině, znečištění vod dusičnany nebo ztráta druhové rozmanitosti. Cílem podopatření Zatravňování orné půdy je zpomalit povrchový odtok vody z orné půdy, snížit riziko eroze půdy a zvýšit podíl organické hmoty a ukládání uhlíku, a to vše díky převodu orné půdy na travní porost.

Podopatření se dle Strategického plánu pro Společnou zemědělskou politiku ČR člení celkem na osm titulů. U zatravňování se rozlišuje, zda daný díl půdního bloku sousedí s útvarem povrchových vod nebo se nachází v ochranných pásmech vodních zdrojů (OPVZ), zda je zatravňování prováděno v oblastech zranitelných dusičnany nebo jsou dané DPB v LPIS vymezeny jako silně nebo mírně erozně ohrožené, případně zda jde o zatravňování drah soustředěného odtoku či infiltračních oblastí. Dráhy soustředěného odtoku se projevují extrémní erozí ve formě erozních rýh, kterými je splachována ornice z pozemků.

K zatravňování lze využít tři druhy směsí (v závislosti na oblasti, ve které se zemědělská půda nachází). Nabídka směsí, které lze využít k zatravňování orné půdy, se shoduje s nabídkou směsí používanou

v PRV 2014–2022. Totéž platí i pro možnost zatravňování oblastí u vodních útvarů či mimo ně a zatravňování drah soustředěného odtoku. Nově je v rámci Strategického plánu pro Společnou zemědělskou politiku ČR zaveden titul, který je zaměřen na zatravňování infiltračních oblastí. Současně došlo v tomto programovém období k úpravě titulu s využitím regionální travní směsi, který nově kompenzuje již v prvním roce období plnění víceletých podmínek plnou výší dodatečných nákladů na zatravňování (náklady na osivo včetně nákladů na vysetí směsi). Důvodem změny byla vysoká pořizovací cena za regionální směs, která v předchozích programových obdobích mnohdy zemědělce odrazovala od vstupu do tohoto titulu.

4.2 Cíl a přínos podopatření

Podopatření Zatravňování orné půdy cílí do více oblastí. Jednak je to účinná a trvalá ochrana půdy před erozí, dále také ochrana vody před znečištěním a v neposlední řadě zvýšení druhové pestrosti a atraktivity krajiny. Podopatření tedy cílí na pozemky ohrožené silnou či mírnou erozí nebo splachy dusičnanů, na plochy podél vodních útvarů vyskytujících se v OPVZ, do míst soustředěného odtoku a údolnic (místa extrémně ohrožená vodní erozí) a do oblastí povodí s vysokou půdní propustností (infiltrační oblasti), které jsou kritickými zdrojovými lokalitami plošného zemědělského znečištění způsobeného především dusičnany. Cílené zatravňování orné půdy podporuje také zvyšování podílu organické hmoty a ukládání uhlíku, přičemž největší

²² Dle ČSÚ bylo k 31. 5. 2023 celkem 2 524 276 ha obhospodařované orné půdy a 968 416 ha obhospodařovaných trvalých travních porostů.

zásoby uhlíku jsou v nejsvrchnějším půdním horizontu. Zatravňování orných půd přispívá i ke snížení uvolňování uhlíku, respektive ke snížení hodnoty CO_2 vypouštěné do ovzduší. Prostřednictvím pokrytí povrchu orné půdy travním porostem dojde ke zvýšení infiltrační schopnosti půd, a tím ke zpomalení a snížení povrchového odtoku vody a zamezení odnosu zeminy s živinami do vodních toků. Tím, že je na zatravněných plochách výrazně omezena možnost aplikace prostředků na ochranu rostlin a hnojiv, přispívá k příznivému efektu na životní prostředí. Travní porosty jsou také odolnější vůči erozním jevům.

Využití možnosti zatravnit standardní ornou půdu je vhodným řešením pro ty subjekty, které mají problém s erozí, případně se jejich pozemek nachází v blízkosti vod. Již tato poloha či vymezení jistým způsobem limituje, co je na dané ploše možné pěstovat s ohledem na národní předpisy

či na splnění pravidel podmíněnosti. Důvodem k zatravnění proto bývá nejčastěji problém s erozí nebo ochrana vod. Zvláště vhodné je toto podopatření pro subjekty, které mají v LPIS vymezenou dráhu soustředěného odtoku. Právě v těchto místech je totiž problém eroze velmi zřetelný. Zatravnění těchto lokalit speciální směsí trav s vyšší odolností proti odtoku vody, zvláště v průběhu přívalových dešťů, by mělo pomoci tento problém vyřešit a ochránit tak půdu před smyvem.

Finanční podpora je poskytována na plochu se zemědělskou kulturou standardní orná půda, kterou musí žadatel v prvním roce zatravnit a po zbytek období plnění víceletých podmínek ji musí udržovat určitým způsobem obhospodařování pro travní porosty. Daná plocha DPB bude následně převedena na zemědělskou kulturu orná půda – travní porost, v LPIS pod zkratkou G, případně na zemědělskou kulturu trvalý travní porost, pod zkratkou T. Dotační podpora za zatravnění orné půdy směřuje pouze na pozemky, které nebyly v minulosti travním porostem (konkrétně v evidenci půdy neměl pozemek od 1. ledna 2015 vedenou zemědělskou kulturu trvalý travní porost).

Žadatel může provádět zatravňování s využitím běžné travní směsi ve volné krajině nebo druhově bohaté či regionální směsi, pokud se DPB nachází v oblastech s vyšší ochranou. Složení druhově bohaté a regionální travní směsi schvaluje orgán ochrany přírody. Druhově bohatá směs je určitý kompromis mezi běžnou a regionální směsí a lze ji využít v případech, kdy není osivo regionální směsi k dispozici. Za druhově bohatou směs lze považovat trávo-bylinnou směs semen, která nejsou získávána, množena a používána uvnitř stejné

Obr. 3 Ukázka grafického znázornění DPB vhodných k zatravnění v LPIS

oblasti původu a zároveň je taková směs **1.** Příznak vhodnosti k zatravnění lze najít povolena k uvádění do oběhu na území ČR. Jedná se tedy o domácí druhy trav a jetelovin, které odpovídají ekologickým podmínkám stanoviště a zamýšlenému cílovému společenstvu. V případě, že je při získávání osiva respektováno místo původu zdrojových rostlin, jedná se o směs regionální.

V oblastech s vyšší ochranou (zvláště chráněná území, ochranná pásma národních parků nebo území soustavy Natura 2000) je podporováno zatravnění pouze druhově bohatou nebo regionální směsí. V těchto lokalitách tedy nelze k zatravnění použít běžnou komerční směs. Důvodem této podmínky je snaha o podporu a zachování druhové pestrosti v těchto oblastech, neboť použití vhodných směsí k tomu může napomoci.

Kontrolu toho, zda je DPB vhodný k zatravnění s dotační podporou, lze provést jednoduše v LPIS (dostupný z <https://eagri.cz/public/web/mze/farmer/LPIS/>). DPB způsobilé pro zařazení mají v LPIS napočten příznak vhodnosti pro daný titul pro konkrétní období.

na detailu konkrétního dílu půdního bloku na záložce „Podrobné“ v sekci „AEKO 2023+ Info“, položka „Vhodnost pro podopatření Zatravnění orné půdy“. Je zde informace o tom, pro který konkrétního titul je daný DPB způsobilý.

2. Vhodnost k zatravnění lze také graficky znázornit v mapě zvýrazněním vrstvy, resp. zapnutím žárovky v uzlu „Dotace → Vhodnost k zatr. 2023+“, respektive „Vhodnost k zatr. DSO“.

3. Kompletní přehled o vhodnosti k zatravnění pro všechny DPB žadatele je umožněno si v LPIS zobrazit pomocí tisku č. 3b.

K rozhodnutí, zda danou část orné půdy zatravnit, musí dojít každý sám. Je však nutné brát v úvahu, že toto rozhodnutí vede ke ztrátě příjmů z pěstování tržních polních plodin na daném pozemku, a to minimálně po dobu plnění víceletých podmínek. Jelikož se však jedná o činnost, která je podle Strategického plánu podporována, je tato ztráta příjmů v dotaci kompenzována, a to po celých pět let. Také náklady, které vzniknou v důsledku zatravnění orné půdy,

tedy náklady na pořízení daného typu osiva a variabilní náklady na samotné zatravnění, jsou v dotaci zahrnuty.

4.2.1 Sazba dotace

Roční výše podpory při zatravnění běžnou směsí činí:

- **312 EUR/ha** zemědělské půdy nebo
- **337 EUR/ha** zemědělské půdy podél vodního útvaru.

Roční výše podpory při zatravnění druhově bohatou směsí činí:

- **348 EUR/ha** zemědělské půdy nebo
- **390 EUR/ha** zemědělské půdy podél vodního útvaru.

Roční výše podpory při zatravnění regionální směsí činí:

- v prvním roce období plnění víceletých podmínek
 - **1 114 EUR/ha** zemědělské půdy nebo
 - **1 136 EUR/ha** zemědělské půdy podél vodního útvaru,
- od druhého roku období plnění víceletých podmínek
 - **237 EUR/ha** zemědělské půdy nebo
 - **259 EUR/ha** zemědělské půdy podél vodního útvaru.

Roční výše podpory při zatravnění v infiltrčních oblastech činí:

- **312 EUR/ha** zemědělské půdy.

Roční výše podpory při zatravnění drah soustředěného odtoku činí:

- **482 EUR/ha** zemědělské půdy.

Pokud o podporu na zatravnění žádá ekologický zemědělec, pak již zatravněný

díl půdního bloku není podpořen dotací v rámci opatření Ekologické zemědělství.

Pokud se plocha, na kterou je žádáno o dotaci, nachází na území 1. zóny chráněné krajinné oblasti nebo ve zranitelných oblastech, kde je zakázáno používat hnojiva, pak se dotace snižuje **o 95 EUR/ha**.

Pokud se plocha, na kterou je žádáno o dotaci, nachází na území národního parku, kde je omezeno hnojení pouze na organická hnojiva, pak se dotace snižuje **o 56 EUR/ha**.

Dotace nebude poskytnuta na plochu, na které je vymezen ochranný pás podle pravidel podmíněnosti²³.

Dotace na plochu, na které je pobírána podpora v období plnění víceletých podmínek v podopatření Zatravnění orné půdy, je kombinovatelná s podporou v rámci dotačního opatření Oblasti Natura 2000 na zemědělské půdě.

Sazba je vyplácena vždy v korunách, přičemž přepočítání se provádí podle směnného kurzu uveřejněného v posledním Úředním věstníku EU vydaném v kalendářním roce, který předchází roku, za který se dotace poskytuje.

Sazba dotace byla stanovena na základě těchto předpokladů: Zatravnění standardní orné půdy znamená pro zemědělce vedle dodatečně vydaných variabilních nákladů na vysetí travního porostu také ztrátu příjmu z produkce na orné půdě, neboť na dotčených plochách již není umožněno pěstovat tržní polní plodiny. Současně se ale předpokládá, že zatravněný pozemek bude hospodářsky využíván pro produkci travní hmoty (plnohodnotná produkce sena z extenzivně obhospodařovaného travního

²³ Nařízení vlády č. 73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům.

porostu se předpokládá od druhého roku od provedení zatravnění). Z tohoto důvodu je ztráta příjmů z orné půdy snížena o určitý příjem z produkce sena a kompenzuje se pouze rozdíl. Jednorázové dodatečné náklady na výsev travního porostu (v rozdílné výši v závislosti na použité travní směsi) jsou přepočteny na období plnění víceletých podmínek, jsou tedy přepočteny na jeden rok z pětiletého období. Pouze v případě použití regionální směsi jsou tyto náklady (nákup osiva a operace spojené s výsevem travní směsi) hrazeny v plné výši hned v prvním roce plnění víceletých podmínek, tedy v době, kdy byly náklady skutečně vynaloženy. V případě zatravnění pozemků podél vodních útvarů se očekávají také dodatečné náklady na mechanizaci v důsledku náročnosti operací kvůli nepravidelnému tvaru a velikosti zatravněvaných ploch, horší přístupnosti na tyto lokality a také v důsledku rozdílnosti prací spojených s hlavní plodinou na daném pozemku a zatravněnou plochou.

4.3 Podmínky

Podmínky se rozlišují na základě toho, zda se jedná o podmínky pro vstup do podopatření (tzv. podmínky způsobilosti), nebo zda jsou to podmínky přímo daného podopatření, které jsou stanoveny vždy u každého titulu a je nutné je plnit, aby bylo možné pobírat dotaci.

4.3.1 Vstupní podmínky pro zařazení do podopatření

Podpora je poskytována na díl půdního bloku se zemědělskou kulturou standardní orná půda (v LPIS je označena písmenem „R“), který se nachází ve vybraných oblastech a který neměl v LPIS v období

od 1. 1. 2015 evidovanou zemědělskou kulturou trvalý travní porost (zemědělská kultura „T“).

Zároveň lze zařadit pouze takový díl půdního bloku, na kterém není uplatňováno žádné jiné podopatření AEKO, není tedy na jednom DPB umožněn souběh podopatření. Také není možné si podat žádost o podporu na DPB, na kterém je již uplatňováno některé podopatření AEKO z předchozího programového období²⁴.

Ošetřen je také souběh s agrolesnickými systémy, kdy není umožněno zařadit takový DPB, na kterém je vymezen ochranný pás dřevin²⁵.

Minimální výměra pro zařazení do podopatření činí **0,5 ha** zemědělské půdy s druhem zemědělské kultury standardní orná půda v evidenci LPIS.

Zatravnění orné půdy **běžnou směsí**²⁶ je podporováno na těchto vybraných dílech půdních bloků:

- nachází se alespoň z 50 % v oblastech zranitelných dusičnany,
- alespoň 50 % jeho výměry je vymezeno jako silně nebo mírně erozně ohrožená plocha,
- daný DPB (nebo jeho jakákoli část) se nachází alespoň z 50 % v ochranném pásmu vodních zdrojů ve vzdálenosti

²⁴ Dle nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ Dle nařízení vlády č. 140/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření agrolesnictví.

²⁶ K zatravnění lze v těchto oblastech použít i druhově bohatou nebo regionální směs, avšak na daný DPB není možné získat vyšší sazbu dotace. Podpora je stanovena jako při použití běžné směsi.

do 25 metrů včetně od útvaru povrchových vod.

Zatravnění orné půdy **běžnou směsí** je dále možné provést na dílech půdních bloků, na kterých je alespoň z 50 % vymezena infiltrační oblast v evidenci využití půdy.

Vybranými oblastmi, kde je podporováno zatravnění **druhově bohatou a regionální směsí**, se rozumí díly půdních bloků, které se nachází alespoň z 50 % ve zvláště chráněném území²⁷, ochranném pásmu národního parku²⁸ nebo v území soustavy Natura 2000²⁹ a zároveň splňují alespoň jedno z kritérií pro zatravnění klasickou směsí, která jsou v bodech popsána výše. Neplatí zde součet, tedy kritérium nelze splnit kombinací např. 25 % výměry DPB v oblastech zranitelných dusičnany a dalších 25 % výměry DPB s vymezením jako silně erozně ohrožená plocha. Takové DPB není způsobilé zařadit do podopatření.

Zatravnění orné půdy **stanovenou směsí s výsevkem minimálně 35 kg/ha** je podporováno na dílech půdních bloků, na kterých je vymezena dráha soustředěného odtoku.

4.3.2 Podmínky podopatření

Podmínky podopatření se rozlišují na takové, za které je poskytována podpora (jedná se tedy o hrazené podmínky, které jsou kompenzovány v sazbě) a podmínky doplňkové, jejichž plnění sice podmiňuje příjem dotace, ale tyto podmínky nejsou přímo hrazeny v rámci dotace. Kalkulace sazby tedy doplňkové podmínky nezohledňuje.

²⁷ § 14 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ § 17 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁹ Část čtvrtá zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Stručný přehled podmínek podopatření:

1. V prvním roce do 31. května založit travní porost vhodnou směsí pomocí čistosevu nebo podsevu. V případě drah soustředěného odtoku použít k zatravnění stanovenou směs osiv v množství alespoň 35 kg/ha.
2. Provést v prvním roce změnu zemědělské kultury v LPIS a oznámit to na SZIF.
3. Hnojit pouze před založením travního porostu, od druhého roku hnojiva neaplikovat. V případě regionální směsi je hnojení silně nedoporučováno, neboť může významně negativně ovlivnit vývoj vysetých bylin!
4. Herbicidy aplikovat jen v prvních dvou letech a pouze bodově.
5. Provést na travním porostu ročně minimálně dvě seče s odklizem biomasy v termínech do 31. července³⁰ a do 31. října. Od druhého roku lze seč nahradit pastvou, a to ve stejných termínech. V případě pastvy provést likvidaci nedopasků do 30 dnů od skončení pastvy (pokud místně příslušný orgán ochrany přírody neurčí souhlasným stanoviskem jinak). V prvním roce provést přepasení nejdříve od 15. září.
6. Po dobu plnění víceletých podmínek neprovádět rozorání nebo obnovu travního porostu.
7. Přísev/dosev provádět v případě druhově bohatých nebo regionálních směsí a využít k tomu pouze směsi stejného složení jako při zatravnění, nebo směsí schválenou místně příslušným orgánem ochrany přírody.

³⁰ U DPB nacházejících se alespoň z 50 % v horských oblastech typu H1 je termín posunut na 31. srpna.

8. Doklady prokazující množství a kvalitu použitého osiva uchovávat po dobu 10 let.

Podrobný popis podmínek podopatření, které jsou kompenzovány v dotaci:

V prvním roce do 31. května založit travní porost vhodnou směsí pomocí čistosevu nebo podsevu. V případě drah soustředěného odtoku použít k zatravnění definovanou směs osiv v množství alespoň 35 kg/ha.

- Před vstupem do podopatření je nutné vyhodnotit, do kterého titulu vstoupit. K tomu lze využít LPIS jako nápovědu (je zde uvedena informace, zda je DPB vhodný k zatravnění a zda se nachází v chráněném území a bude tedy nutné využít druhově bohatou či regionální travní směs). Pokud je nutné zatravněvat druhově bohatou směsí nebo regionální směsí (DPB se nachází ve zvláště chráněném území, ochranném pásmu národních parků a v oblastech Natura 2000), je nutné dohodnout se předem s místně příslušným orgánem ochrany přírody na složení směsi, která bude k zatravnění použita. **Orgán ochrany přírody totiž musí danou směs schválit, tedy elektronicky zadat do LPIS do vrstvy ENVIRO souhlasné stanovisko k danému dílu půdního bloku v kalendářním roce podání žádosti o zařazení.** Zatravnění běžnou komerční směsí schvalování nepodléhá. Směs osiv však musí splňovat parametry dle zákona o oběhu osiva a sadby³¹ jako uznaná nebo certifikovaná směs, případně směs vytvořená z uznaného osiva. Výsev pak musí být proveden nejpozději

do 24 měsíců ode dne vydání míchacího protokolu nebo osvědčení prokazujícího kvalitu osiva podle tohoto zákona.

- Pokud je směs zakládána do podsevu, není stanoven termín pro sklizeň krycí plodiny.

Orgány ochrany přírody pro udělení souhlasného stanoviska mají pravomoci rozdělené následovně:

- území národních parků a ochranných pásem národních parků, Chráněná krajinná oblast Šumava, CHKO Labské pískovce včetně maloplošných zvláště chráněných území na těchto územích – správy národních parků,
- území ostatních chráněných krajinných oblastí včetně maloplošných zvláště chráněných území na těchto územích, a dále území národních přírodních rezervací a národních přírodních památek mimo velkoplošná zvláště chráněná území – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR – místně příslušné regionální pracoviště,
- území přírodních rezervací a přírodních památek mimo velkoplošná zvláště chráněná území, a dále území soustavy Natura 2000 mimo zvláště chráněná území – referát životního prostředí příslušného krajského úřadu,
- území soustavy Natura 2000, pokud se překrývá s CHKO (mimo CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce) vč. maloplošných zvláště chráněných území na těchto územích, nebo s národní přírodní rezervací a národní přírodní památkou mimo velkoplošná zvláště chráněná území – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR – místně

³¹ Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění pozdějších předpisů.

příslušné regionální pracoviště nebo správa národních parků,

- území soustavy Natura 2000, pokud se překrývá s národními parky či ochranným pásem národních parků (vč. CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce) vč. maloplošných zvláště chráněných území na těchto územích – správy národních parků,
 - území soustavy Natura 2000, pokud se překrývá s územím přírodní památky a přírodní rezervace mimo velkoplošná zvláště chráněná území – referát životního prostředí příslušného krajského úřadu,
 - volná krajina – Agentura ochrany přírody a krajiny ČR – místně příslušné regionální pracoviště,
 - titul Obecná péče o extenzivní louky a pastviny ve volné krajině – referát životního prostředí příslušného krajského úřadu,
 - území vojenských újezdů – újezdní úřady.
- U drah soustředěného odtoku platí, že je nutné k zatravnění použít stanovenou směs, jejíž složení není možné měnit ani doplňovat. Stanoven je také minimální výsevek, který činí 35 kg/ha. Směs se musí skládat z těchto komponent, přičemž jejich zastoupení ve směsi je uvedeno v závorce (maximální přípustná odchylka je 5 %):
- lipnice luční *Poa pratensis* L. (40 %),
 - kostřava červená výběžkatá *Festuca rubra rubra* L. (25 %),
 - kostřava červená trsnatá *Festuca rubra commutata* L. (15 %)
 - jílke vytrvalý *Lolium perenne* L. (20 %)

Hnojit pouze před založením travního porostu, od druhého roku hnojiva neaplikovat.

- Stejně jako v předchozím programovém období je možné díl půdního bloku před založením porostu vyhnojit. Limit hnojení není nijak omezen³². Při hnojení je ale pochopitelně nutné přihlídnout ke složení směsi osiv, která bude vyseta. Zejména u druhově bohatých směsí nebo regionálních směsí může být hnojení před zatravněním nevhodné, u regionálních směsí je dokonce hnojení silně nedoporučováno, neboť může významně negativně ovlivnit vývoj vysetých bylin ve směsi. V případě pochybností o vlivu hnojení na vysévanou směs je možné se poradit s orgánem ochrany přírody.
- Za aplikaci hnojiv se nepovažuje pastva zvířat nebo vápnění. V případě druhově bohatých nebo regionálních směsí je však pro vápnění nutné souhlasné stanovisko orgánu ochrany přírody!

Herbicidy aplikovat jen v prvních dvou letech a pouze bodově.

- V prvních dvou letech by mohlo být problémem zapevelení porostu, proto je povoleno bodově použít³³ herbicidů, které jsou povolené v příslušném kalendářním roce k používání v České republice. V druhově bohatých a regionálních směsích je pochopitelně nutné zvážit dopad bodového použití herbicidů a případně záměr použití herbicidu projednat s orgánem ochrany přírody.

³² Jedná se pouze o limit, který je stanoven národními předpisy k dané plodině.

³³ Jedná se o likvidaci jednotlivých rostlin nebo jejich trsů. Nejedná se tedy o aplikaci, kdy dojde k zasažení větší souvislé plochy v řádu metrů čtverečních.

Podrobný popis doplňkových podmínek podopatření, které nejsou kompenzovány v dotaci:

Provést v prvním roce změnu zemědělské kultury v LPIS a oznámit to na SZIF.

- Po založení porostu běží podle zákona o zemědělství³⁴ lhůta 15 dní na ohlášení změny zemědělské kultury. Nabízejí se dvě možnosti:
1. změnit zemědělskou kulturu standardní orná půda (v LPIS označeno „R“) na zemědělskou kulturu orná půda – travní porost (v LPIS označeno „G“), nebo
 2. změnit zemědělskou kulturu standardní orná půda na zemědělskou kulturu trvalý travní porost (v LPIS označeno „T“).

Provést na travním porostu ročně minimálně dvě seče s odklizem biomasy v termínech do 31. července³⁵ a do 31. října. Od druhého roku lze seč nahradit pastvou, a to ve stejných termínech. V případě pastvy provést likvidaci nedopasků do 30 dnů od skončení pastvy (pokud místně příslušný orgán ochrany přírody neurčí souhlasným stanoviskem jinak).

- V prvním roce plnění víceletých podmínek, tedy v roce založení travního porostu, není povolena pastva zvířat až do 14. září. To zajišťuje možnost stabilizace porostu. Povinné jsou minimálně dvě seče s odklizem biomasy, což by mělo zajistit i potřebnou regulaci plevelů. Případné přepasení nenahrazuje druhou seč!
- Od druhého roku plnění víceletých podmínek lze travní porost udržovat buď sečí s odklizem biomasy, nebo

pastvou, a to v termínech do 31. července/31. srpna a do 31. října. Pastvu i seč lze také volně kombinovat. V případě údržby travního porostu pastvou je však nutné do termínu 31. července provést také likvidaci nedopasků sečením nebo mulčováním.

- Povinnost likvidace nedopasků souvisí s ochranou před zaplevelením porostu. Proháná-li celoroční pastva zvířat, je vhodné nedopasky likvidovat průběžně tak, aby nedošlo k vysemenění plevelných druhů. Podmínka stanovuje v případě celoroční pastvy likvidaci nejdéle do 31. prosince.
- Povinnost likvidovat nedopasky se nevztahuje na plochy s průměrnou sklonitostí převyšující 10°. K určení sklonitosti dílu půdního bloku lze využít zákres plochy v LPIS.
- Změna termínů údržby travního porostu, vynechání jedné ze sečí/pastvy či povinnost na likvidaci nedopasků lze měnit pouze z důvodu ochrany přírody na základě souhlasného stanoviska místně příslušného orgánu ochrany přírody.

Po dobu trvání období plnění víceletých podmínek neprovádět rozorání nebo obnovu travního porostu.

- Je vcelku logické, že na čerstvě založeném travním porostu je zakázaná obnova travního porostu. Problémy však mohou nastat v případě poškození porostu divokou zvěří. Podle rozsahu lze ale v takovém případě uvažovat o nahlášení závažnosti vyšší moci.
- Rozorání travního porostu v průběhu období plnění víceletých podmínek není možné, a pokud by k němu došlo, bude hodnoceno jako porušení podmínky. Došlo by k neposkytnutí dotace na daný díl

³⁴ Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ U DPB nacházejících se alespoň z 50 % v horských oblastech typu H1 je termín posunut na 31. srpna.

půdního bloku, jeho vyřazení z podopatření a vrácení již poskytnuté dotace.

Přísev/dosev provádět v případě druhově bohatých nebo regionálních směsí pouze směsí stejného složení jako při zatravnění, nebo směsí schválenou místně příslušným orgánem ochrany přírody.

- Pokud dojde k situaci, že je nutné porost přisévat, pak platí, že u běžných komerčních směsí je povolen přísev bez omezení.
- Pro zachování druhové pestrosti a stejného složení porostu je přísev spojen s omezením tam, kde se sela druhově bohatá nebo regionální travní směs. V případě dosevu u DPB zatravněných těmito směsmi je nutné použít také k dosevu směs shodného složení se směsí, kterou bylo zatravnění v prvním roce plnění víceletých podmínek provedeno. Případně je možné využít i jinou směs na základě schválení místně příslušným orgánem ochrany přírody.
- Totožnou směs je nutné použít také v případě zatravnění drah soustředěného odvodu, kde musí i pro dosev směs splňovat parametry definovaného složení.

4.4 Nejčastější chyby

Při zatravňování standardní orné půdy nedochází zpravidla k závažným chybám.

Kvalita vzcházení a úspěšnost zatravnění je přímo úměrná kvalitě využitě směsi a charakteru stanoviště, které je zatravňováno. Složení směsi je proto vhodné konzultovat s místně příslušným orgánem ochrany přírody.

Častou chybou bývá opomenutí žadatele změnit v souladu se zákonem o zemědělství zemědělskou kulturu ze zemědělské kultury standardní orná půda (R) na

zemědělskou kulturu orná půda – travní porost (G), případně trvalý travní porost (T). Toto je nutné učinit v prvním roce plnění víceletých podmínek ve chvíli, kdy je na DPB zapojený travní porost a oznámit to na SZIF do 15 dnů od uskutečnění změny.

Chybuje se také ve vedení evidence o použití hnojiv, včetně evidence pastvy.

Je nutné předložit kompletní evidenci, ve které budou uvedena data, specifikace hnojiva a množství a také vyplněná kompletní evidence pastvy dle novely zákona o hnojivech.

Je také nutné dávat si pozor na termíny sečí/pastvy a dodržet je, případně mít od orgánu ochrany přírody včasné zanesení výjimky (souhlasné stanovisko) v LPIS.

Důležité je upozornit, aby byla v případě pastvy zviřat splněna do termínu 31. července nejen samotná pastva, ale také likvidace nedopasků.

4.5 Co lze udělat navíc

Současné komerční travní směsi obsahují minimální počet dvouděložných rostlin a nevyhovující druhy, často hybridních trav v nevhodném poměru. Zpravidla jsou zastoupeny pouze produkční druhy. Pro přírodu je ale klíčová diverzita druhů rostlin. Kromě druhové pestrosti je důležitý podíl dvouděložných rostlin ve vztahu k travinám. Druhové spektrum rostlin by svým charakterem mělo odpovídat typu louky vzhledem ke geografickému umístění. Je-li to možné, měla by se k výsevu použít směs travin s přídatkem jetelovin a vhodných dvouděložných rostlin, pokud jsou regionálního původu. Obohacení porostu o byliny

Ize také provést s využitím zeleného sena ze zachovalých luk³⁶

Ve složení obohacených směsí by měly být zastoupeny výhradně druhy domácích trav a jetelovin odpovídající ekologickým podmínkám stanoviště a zamýšlenému cílovému společenstvu a české odrůdy, vyšlechtěné, pokud možno, z domácích zdrojů tradičními metodami (výběrem, vnitrodruhovým křížením). Původ osiva není tedy regionální, ale složení směsí je více-druhové a respektuje hledisko ekologické, tj. vhodnost druhů pro různé přírodní poměry (lokality v horských až podhorských oblastech nebo nížinách, různý vláhový režim stanoviště) a také způsob předpokládaného hospodaření (louky, pastviny). Tím je výsledný porost odolnější vůči příušku a jiným výkyvům počasí.

Příklady doporučeného složení druhově obohacených směsí:

- Louky v teplejších polohách – převážně středně vlhké ovsíkové a kostřavové louky v nížinách až pahorkatinách do cca 400 m n. m. Z trav: psineček obecný, psárka luční, tomka vonná, ovsík vyvýšený, pohánka hřebenitá, srha laločnatá, kostřava luční, kostřava červená, medyněk vlnatý, bojínek luční, lipnice luční, trojštět žlutavý; z jetelovin: štírovník růžkatý, čičorka pestrá, jetel luční, jetel plazivý. Na půdách bohatších živinami dominuje ovsík vyvýšený, na chudších půdách kostřava červená, tyto druhy by měly proto tvořit malý podíl ve výsevni směsí. Častěji se vyskytují v oblastech s extenzivním způsobem hospodaření a v okolí lidských sídel. Tento typ luk se vyznačuje

relativně nejvyšší produkcí biomasy a jejich údržba vyžaduje zpravidla dvě až tři seče, příležitostně může být využita extenzivní pastva. Variantu složení směsí pro sušší lokality v teplých polohách se zastoupením suchovzdorných druhů rostlin; z trav: psineček obecný, tomka vonná, kostřava ovčí, lipnice smáčkutá, lipnice luční, z jetelovin: úročník bolhoj, kozinec cizrnovitý, tolíce srpovitá, více-nec ligrus, čičorka pestrá, jetel alpský, jetel ladní, jetel horský.

- Louky v chladnějších polohách – vlhčí typy ovsíkových luk, v nejvyšších pohraničních pohořích případně i horské trojštětové louky. Tyto louky jsou rozšířeny od vyšších poloh pahorkatin až do hor a jejich dominantními druhy jsou psineček obecný, kostřava červená a trojštět žlutavý, medyněk měkký, tomka vonná a třeslice prostřední. Na rozdíl od luk nižších poloh se v těchto porostech méně uplatňuje ovsík vyvýšený. Druhové složení vysevaných jetelovin zde může být obdobné jako u ovsíkových luk nižších poloh: štírovník růžkatý, jetel luční a jetel plazivý. Podle produktivnosti a dostupnosti terénu mohou být jednosečné i dvousečné, případně s prepásáním otav. Přirozený výskyt těchto porostů je zpravidla vázán na půdní typ kambizemě s kyselou půdní reakcí a nízkou sorpční schopností. Průměrné roční teploty se na stanovištích pohybují v rozmezí 3–6 °C, roční srážkový úhrn mezi 900–1500 mm. Vegetační sezóna je pod vlivem horského klimatu výrazně kratší.
- Pastviny – krátkostébelné porosty středně vlhkých druhově bohatých pohánkových pastvin v nížinných až podhorských polohách. Porosty jsou tvořeny převážně druhy snášejičícími časté sešlapávání

³⁶ Viz standardy AOPK ČR Obnova travních společenstev s využitím regionálních směsí a Krajině trávníky, dostupné na <https://nature.cz/web/cz/platne-standardy>.

a okus. Z trav dostupných na trhu to jsou: psineček obecný, tomka vonná, pohánka hřebenitá, jílek vytrvalý. Z jetelovin se jedná zejména o jetel plazivý, často ale také štírovník růžkatý a jetel luční. Kromě pastvin se tento travinný typ vyskytuje také na okrajích polních a lesních cest, na sešlapávaných místech v obcích, v okolí budov a na rekreačních místech. Půdy jsou přirozeně úživné s mírně kyselou až neutrální reakcí. Stanoviště bývají osluněná i mírně zastíněná, nebývají příliš vyschlá ani zamokřená.

- Regionální směsi pravděpodobně nebudou dostupné pro všechny lokality. Souvisí to se způsobem, jakým jsou získávány. Podle způsobu získání semenného/rostlinného materiálu jsou definovány dvě kategorie:

- *směs z odděleně pěstovaných složek* – směs osiv určená k ochraně přirozeného prostředí získaná smísením osiva jednotlivých složek, které byly vypěstovány odděleně mimo lokalitu sběru z osiva získaného sběrem v lokalitě sběru; tato směs obsahuje rody, druhy a případně poddruhy, které jsou typické pro dané stanoviště v lokalitě sběru,
- *přímo sklizená směs* – směs osiv určená k ochraně přirozeného prostředí získaná sběrem v lokalitě sběru; směs osiv uváděná na trh jako směs získaná v lokalitě sběru s čištěním nebo bez čištění; zahrnuje materiál sklizený jako zelené seno, seno, kombajnovou sklizeň porostu, sklizeň porostu kartáčovým příp. vakuovým sklízěčem, vřdrolky ze sena apod.

- Pro účel použití regionálních směsí jsou v ČR vymezené oblasti původu osiva:

- Pohoří Českého masivu a jejich podhůří,
- Polabí a přilehlé teplé pahorkatiny,
- Panonská nížina a přilehlé teplé pahorkatiny,
- Karpatská pohoří a jejich podhůří.

V České republice je v současnosti pro zatravňování k dispozici regionální směs osiva pro oblasti CHKO Bílé Karpaty a přilehlého okolí, CHKO Moravský kras, CHKO Žďárské vrchy a Krkonošský národní park. V ostatních oblastech bude zatím nutné používat k zatravnění jen druhově bohaté směsi.

U drah soustředěného odtoku je pro správnou protierozní funkci zatravnění velmi důležitá výška travního porostu. Vzrostlý travní porost při přívalem dešti polehne a voda po něm odtéká rychleji než po nezatravněné ploše. Aby byla dosažena protierozní funkce, musí být travní porost udržován nízký. Z tohoto důvodu je nutné sečení travního porostu na těchto zatravňovaných plochách přizpůsobit nejen termínům stanoveným pro povinnou údržbu, ale také skutečnému stavu porostu a v případě potřeby porost posekat více než dvakrát za rok.

4.6 Konzultace a poděkování

Informace obsažené v brožuře vychází z konzultací a materiálů od následujících odborníků.

- Klára Čámská – Agentura ochrany přírody a krajiny
- Michaela Čapková, Hana Šejnohová – Ústav zemědělské ekonomiky a informací
- David Kuna, Denisa Nechanská – Ministerstvo zemědělství ČR

5 Použitá literatura

Evropská legislativa

(dostupné na www.eur-lex.europa.eu)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2115/2021 ze dne 2. prosince 2021, kterým se stanoví pravidla podpory pro strategické plány, jež mají být vypracovány členskými státy v rámci společné zemědělské politiky (strategické plány SZP) a financovány Evropským zemědělským záručním fondem (EZZF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV), a kterým se zrušují nařízení (EU) č. 1305/2013 a (EU) č. 1307/2013.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2220 ze dne 23. prosince 2020, kterým se stanoví určitá přechodná ustanovení o podpoře z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV) a z Evropského zemědělského záručního fondu (EZZF) v letech 2021 a 2022 a kterým se mění nařízení (EU) č. 1305/2013, (EU) č. 306/2013 a (EU) č. 1307/2013, pokud jde o jejich zdroje a použití v letech 2021 a 2022, a kterým se mění nařízení (EU) č. 1308/2013, pokud jde o zdroje a rozdělení takové podpory v letech 2021 a 2022.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116 ze dne 2. prosince 2021 o financování, řízení a monitorování společné zemědělské politiky a zrušení nařízení (EU) č. 1306/2013.

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2022/1172 ze dne 4. května 2022, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116, pokud jde o integrovaný administrativní a kontrolní systém v oblasti společné zemědělské politiky a uplatňování a výpočet správních sankcí v souvislosti s podmíněností.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1107/2009 ze dne 21. října 2009 o uvádění přípravků na ochranu rostlin na trh a o zrušení směrnic Rady 79/117/EHS a 91/414/EHS, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/128/ES ze dne 21. října 2009, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství za účelem dosažení udržitelného používání pesticidů.

Směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním způsobeném dusičnanem ze zemědělských zdrojů. V ČR je implementována do tří národních předpisů (zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programem, zákon o hnojivech č. 156/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Národní legislativa

(dostupné na www.eagri.cz/public/web/mze/legislativa/)

Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, rostlinných biostimulantech a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském a intervenčním fondu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 377/2013 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření.

Nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 330/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujících agroenvironmentálně-klimatických opatření, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 81/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření ekologické zemědělství.

Nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 331/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujícího opatření ekologické zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 50/2015 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování přímých plateb zemědělcům, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 262/2012 Sb., o stanovení zranitelných oblastí a akčním programu, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 73/2023 Sb., o stanovení pravidel podmíněnosti plateb zemědělcům.

Nařízení vlády č. 140/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření agrolesnictví.

Dokumenty zpracované Ministerstvem zemědělství

(dostupné na https://1url.cz/@mze_dotace)

Strategický plán Společné zemědělské politiky na období 2023–2027.

Program rozvoje venkova 2014–2020.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 75/2015 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2022, ISBN 978-80-7434-645-3.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 330/2019 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření a o změně nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2022, ISBN 978-80-7434-640-8.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 80/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění agroenvironmentálně-klimatických opatření, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2023, ISBN 978-80-7434-717-7.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 76/2015 Sb., o podmínkách provádění opatření ekologické zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2022, ISBN 978-80-7434-646-0.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 331/2019 Sb., o podmínkách provádění navazujícího opatření ekologické zemědělství ve znění pozdějších předpisů, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2022, ISBN 978-80-7434-641-5.

Metodika k provádění nařízení vlády č. 81/2023 Sb., o stanovení podmínek provádění opatření ekologické zemědělství, vydalo Ministerstvo zemědělství, 2023, ISBN 978-80-7434-718-4.

VEJVODOVÁ, Anna. *Zatrávňování orné půdy: informační materiál pro zemědělce*. 2., aktualizované vydání. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016. ISBN 978-80-7434-301-8.

VEJVODOVÁ, Anna. *Zatrávňování drah soustředěného odtoku: informační materiál pro zemědělce*. Praha: Ministerstvo zemědělství, 2016. ISBN 978-80-7434-304-9.

Webové stránky a dokumenty přístupné na uvedených stránkách

Český institut pro akreditaci, o.p.s., dostupný na www.cia.cz.

Statistiky ČSÚ, dostupné na <https://www.czso.cz/>.

Konzultace a poděkování

Informace obsažené v brožuře vychází z konzultací a materiálů od následujících odborníků. Za jejich čas, spolupráci a cenné připomínky jim tímto děkuji.

Klára Čámská – Agentura ochrany přírody a krajiny

Michaela Čapková, Hana Šejnohová – Ústav zemědělské ekonomiky a informací

David Kuna, Denisa Nechanská – Ministerstvo zemědělství ČR

Poznámky:

Vydalo Ministerstvo zemědělství

Autoři fotografií:

Michaela Čapková, Denisa Nechanská, Archiv MZe

ISBN 978-80-7434-730-6

Praha 2023

